

פרוטוקול מס' 368

פשיבת ועדת החוקה, חוק ומשפט
פיוס ג', כ' בתשרי תשל"ד - 16.10.73, שעה 15.30

נכחו:

חברי הוועדה:

י. גולדשמידט - היו"ר
מ. אביזוהר
א. אנקוריון
י. ארידור
ר. ארזי
ש. ביבי
א. עופר
מ. פרוש

מוזמנים:

י. קרפ - משרד המשפטים

מזכירת הוועדה:

ר. מלחי

רשמה:

ח. בנקין

חוק סדר הדין הפלילי, תשכ"ה-1965 -
תקנות בדבר חיקוקים לענין סעיפים 213
ו-214 לחוק.

סדר היום:

765.

(נמקבל ביום 23.10.73)

אני פותח את הישיבה.

היו"ר י. גולדשמידט:

חוק סדר הדין הפלילי, תשכ"ה-1965
תקנות בדבר קביעת חיקוקים לענין סעיפים 213 ו-214 לחוק

אתמול הוחלט לקיים ישיבה זין של הוועדה לפי בקשת שר המשפטים כדי להתייעץ עם ועדת החוקה, חוק ומשפט ולקבל אישורה לתקנות בדבר קביעת חיקוקים לענין סעיפים 213 ו-214 לחוק סדר הדין הפלילי.

ראשית, מונחת לפניכם ההצעה כפי שהיא חתומה על-ידי שר המשפטים. שנית, מונח לפניכם נוסח תקנות סדר הדין הפלילי משנת 1966.

היום נשלח אלי מכתב של היועץ המשפטי לממשלה בו הוא מסביר את כל מה שלדעתו צריך להסביר לוועדה בקשר להצעה זו. מכתב זה נמסר לידי ברגע זה בלבד. נשמע תחילה דברי רקע פעטים מפי גב' קרפ ואחר-כך אקרא לפני הוועדה את מכתבו של היועץ המשפטי לממשלה.

י. קרפ:

הפרוצדורה הרגילה להעמדה לדין קבועה בחוק סדר הדין הפלילי. זו פרוצדורה קבועה המצריכה זמן מסויים להגשת כתב אישום, נוכחות הנאשם במשפט וההליכים המקובלים האחרים. בעבירות לפי חוקים מסויים, ששר המשפטים הכריז עליהם באישור ועדת החוקה, חוק ומשפט, יש אפשרות לקבוע פרוצדורה מקוצרת יותר לגבי סדרי הזמנה למשפט וכיוצא באלה. בעבירות מסויים אפשר לקבוע כי הדיון יתקיים בהעדרו של הנאשם.

נדמה לי שלפני כחודשיים אישרה ועדת החוקה, חוק ומשפט סדרה של חוקים בהם תחול הפרוצדורה המקוצרת. אותה פרוצדורה הוחלה על חוק שמנודת טבע וגנים לאופיים ועל חוק הטייס. כתוצאה מהמצב הקיים יש צורך להכריז על שני חוקים נוספים שלגביהם תחול הפרוצדורה המקוצרת. מדובר בעבירות לפי חוק ההתגוננות האזרחית, בעיקר עבירות בענין איפול, ובעבירות לפי חוק שירות עבודה בשעת חירום. אם רוצים להפעיל את חוק הג"א הלכה למעשה קשה לחכות במשך כל הזמן הדרוש להפעלה. אשר לחוק שירות עבודה בשעת חירום, המסדיר קריאות לעבודה בשעת חירום, למעשה כבר כיום בטנה חוק זה עם החוקים שעליהם חלה הפרוצדורה המקוצרת, כי קדמו לו תקנות שעת חירום שבגפיעו ברשימת החיקוקים שחלה עליהם הפרוצדורה המקוצרת, אלא שבינתיים הוחלפו תקנות אלה על-ידי על-ידי החוק בתשכ"ז. למעשה רק למען הבהירות מציעים אנו לכלול את החוק שנתקבל בתשכ"ז במקום תקנות שעת חירום, כי לפי פקודת הפרשנות יש לראות את החוק כנסנה עם החיקוקים שעליהם חלה הפרוצדורה המקוצרת. בזה הסברתי את המטרה.

היו"ר י. גולדשמידט:

אני חושב שלאחר דברי ההסבר של גב' קרפ אין צורך לקרוא את החלק הראשון במכתבו של היועץ המשפטי לממשלה ואתחיל לקרוא אותו לפניכם החל מסעיף 2:
2. הנהלת בתי המשפט הפנתה תשומת לבנו לכך שבנסיבות הקיימות מתמסרת מסירת הזמנה לדין וכתב אישום בעבירות לפי חוק ההתגוננות האזרחית, תשי"א-1951 (בעיקר עבירות הנוגעות לאיפול), בגלל הצורך להגיש את כתב האישום בבית המשפט ולבצע אחר כך מסירה, בכוח האדם ובאמצעי התחבורה הקיימים. כן מתעוררים קשיים כשהנאשם אינו מופיע למשפט. אגב, בנסיבות הקיימות אי-הופעה יכולה להיות נפקודת המדינה שגייסה את האיש לצבא. צריך להרהר אם רוצים אנו לראות באי-הופעתו סיבה לסיים את המשפט.

אני ממשיך לקרוא מתוך מכתב היועץ המשפטי לממשלה: "השניים גם יחד יוצרים מרווח זמן רב משעת ביצוע העבירה ועד מתן פסק הדין, והדבר פוגע בעיקר בצורה לקיים בצירור מידה של הרתעה מפני עבירות אלה. 3. על מנת לאפשר מסירת הזמנה לדין וכתב אישום במועד ביצוע העבירה, ובמקרים המתאימים - שפיטה בהעדרו של הנאשם, מוצע להוסיף לרשימת החיקוקים שסעיפים 213 ו-214 לחוק סדר הדין הפלילי, תשכ"ה-1965 חלים עליהם, גם את חוק ההתגוננות האזרחית, תשי"א-1951, התקנות שהותקנו לפיו וכן כל צו והוראה שניתנו לפיהם.

4. סוג אחר של משפטים המתנהלים בימים אלה הוא בשל עבירות לפי חוק שירות עבודה בשעת חירום, תשכ"ז-1967. החוק ביטל את התקנות שקדמו לו (תקנות שעת חירום (שירות עבודה), תשכ"ז-1967), אך עבירות על אלה האחרונות כבר נפונות בין החיקוקים שעליהם חלים סעיפים 213 ו-214 האמורים. משום כך יש לראות את החוק עצמו כנמנה על החיקוקים האמורים, אך כדי להסיר כל ספק בחרנו להביא במפורש, במקום התייחסות לתקנות, התייחסות לחוק שביטל אותן.

5. תקנות אלה טעונות אישור ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת. שר המשפטים מבקש לפיכך את אישורה של הוועדה.

ביקשתי אתמול שיהיה לפנינו מכתב עם

חתימת השר.

י. קרפ: אני מניחה שהיו בעיות לאתר את השר. היועץ המשפטי לממשלה חתם על המכתב, אבל

זה על דעת השר.

היו"ר י. גולדשמידט: אני זוכר שכאשר דובר במשרד אחר לא אישרנו את התקנות בגלל שלא היתה חתימת השר.

א. עופר: אבל זה היה בזמנים אחרים.

היו"ר י. גולדשמידט: - נכון. ייתכן שבמקרה זה נוכל להשיג את חתימת השר לאחר מעשה.

פ. פרוש: לענין חוק שירות עבודה בשעת חירום - אנו יודעים שבשעת חירום יש חוק כזה המאלץ אנשים לעבוד. אני מניח שבגלל שעת החירום יוריקו עכשיו את תיבות הדואר גם בשבת ויחייבו מישהו לעשות עבודה זו, כפי שקרה בשבת האחרונה. ברור שאדם דתי לא יצצע עבודה כזאת אם אינו חש שזו עבודת חירום, ולכן הייתי רוצה לפייג ענין זה על-ידי ענין מצפוני או דתי או משהו מעין זה.

היו"ר י. גולדשמידט: אני מבין שהערה זו פתייחסת לתקנה 1(1).

פ. פרוש: אני מדבר פתוך הפציאות של השבת הקודמת.

מ. כיבי: יש להניח שגם לשופט יש הגיון.

מ. פרוש: אבל האיש לא יופיע, אם זה יום שבת.

היו"ר י. גולדשמידט: אני מבקש לדעת אם זה אמנם מה שהתיקון מאפשר.

י. קרפ: לעניות דעתי, הערת חבר-הכנסת פרוש צריכה להתייחס לחוק גופו ולא למה שאנו מציעים כאן. אנו מציעים כי בענין בו אפשר להעמיד לדין יהיו כלים נוחים יותר להעמדה לדין. החוק נתקבל ב-1967 ונקבע בו מה שנקבו, ולא כעת הזמן והמקום להכניס בו שינויים.

פ. פרוש: מדובר כרגע על נוכחות, ולכן אני מעלה את החשש שלי.

היו"ר י. גולדשמידט: האפשרות לתבוע אדם לדין בגלל אי-הופעה לעבודה מסוימת בשבת - קיימת גם עכשיו. כעת מתבקשים אנו רק לאשר שאפשר לשפוט אותו אדם בהליך מקוצר.

מ. פרוש: אני מדבר על אי-נוכחות.

היו"ר י. גולדשמידט: כבר הפנית את תשומת לבכם לכך שאי-נוכחות יכולה להיות שלא בתזונו של האדם, כגון שגויים בפקודת המדינה. עלינו לחשוב אם יש לתת את הסמכות לשפוט אדם גם כאשר אי-הנוכחות נכפתה עליו על-ידי המדינה, כגון על-ידי גיוסו לצבא.

י. קרפ:

ענין זה של שיטת בהעדר הנאשם יכול
אולי לעורר בעיות במצב שלנו, אבל אני
מבקשת להביא בחשבון שני דברים: א) אין השופט חייב לשפוט את הנאשם
בהעדרו, ואם פוריעים לו שהנאשם מגוייס לצבא, הוא יכול בהחלט לומר
כי לאור הנסיבות אינו דן את הנאשם בהעדרו; ב) גם אם התנהל הדיון
בהעדרו של הנאשם יש אפשרות לבטל את הדיון אם יש סיבה מוצדקת לכך.
על כל פנים אינני חושבת שמלכתחילה צריכים אנו לשלול אפשרות זו גם
לגבי אנשים שאינם מגוייסים ושאין להם סיבה מוצדקת לא להופיע במשפט.
בענין זה צריכים אנו לתת שיקול דעת לבית המשפט. אם אדם מגוייס ומשום
כך אינו יכול להופיע למשפט, אני מניחה שחבריו או בני משפחתו יודיעו
על כך לשופט.

א. עופר:

בניח שאנו מאשרים את ההצעה שלפנינו.
מתי היא תבטל? האם תבטל באופן אוטומטי
או שנצטרך לבטל אותה, או שמה אפשר לקבל אותה באופן קבוע? בסופו של
דבר אצלנו נמצאים בשעת-היחדם מתפדת.

י. קרפ:

אנו מדברים על אישור תקנות. רשימת
החוקים שעליהם חלה הפרוצדורה המקוצרת
אינה רשימה של חוקי שעת חירום, ואם הוועדה תאשר את שני החיקוקים
האלה, הם יופיעו יחד עם שאר החיקוקים. אם ירצו לתקן את הדבר, יתקנו
את התקנות.

א. עופר:

אבל הצעה זו באה אלינו כענין של שעת
חירום.

י. קרפ:

היא באה אלינו כענין שעת חירום רק
מבחינת העתוי. ענין ההאפלה התעורר
רק כיום, אבל מדובר בכלל בענין של ייעול.

א. אנקוריין:

יש כאן שני עניינים של חירום: חוק
שירות עבודה בשעת חירום ודיני התגוננות
אזרחית. באופן עקרוני ענין זה של חוקים בהם מקצרים את הפרוצדורה -
קיים גם כיום. הכוונה פשוט להוסיף מספר דברים שהזמן גרמם. הברירה
היא בין סתן אפשרות לשופט להכביד את היד על האזרח ובין שלילת אפשרות
זו מתוך חשש שיפגע גם פיסהו שלא היה יכול להתגונן. אולם לענין
אפשרות ההתגוננות של אדם יש שידורים בחוק. לכן אני עבור שאנו צריכים
לאשר את ההצעה.

היו"ר י. גולדשמידט:

למעשה לא נאמר בחוק שתהיה זו הגנה
טובה אם יטען האיש שבאותו זמן היה
מגוייס לצה"ל, אבל איננו יכולים להציע זאת עכשיו, כי זה תיקון לחוק
עצמו ולא לתקנות. מה שגב' קרפ הסבירה הוא שהשופט יכול לשמוע מדוע
לא הופיע האיש למשפט. הוא יכול לשמוע זאת מפי עורך-הדין שלו או
מפי קרובי משפחתו שקיבלו את ההזמנה.

י. קרפ:

גם לאחר מעשה יוכל השופט להתחשב בעובדה
שהנאשם לא הופיע למשפט בגלל גישתו.

א. אנקוריין:

דרך העולם היא שאשת הנאשם באה ומודיעה
שבעלה מגוייס.

היו"ר י. גולדשמידט:

אם אין יותר הערות, אני מעמד את הצעת
שר המשפטים להצבעה.

ה צ ב ע ה

ההצעה לאשר תקנות בדבר קביעת חיקוקים לענין פעיפים
213 ו-214 לחוק סדר הדין הפלילי, תשכ"ה-1965 - נתקבלה

היו"ר י. גולדשמידט:

למען הסדר אבקש שנקבל מכתב מה-16
באוקטובר בחתימת השר.

הישיבה ננעלה בשעה 16.00.